

КРАТКА АНАЛИЗА 4

ЗА НЕДОВОЛНО ИСКОРИСТЕНИОТ ПОТЕНЦИЈАЛ НА РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ ВО ЗЕМЈАТА

ПРОЕКТ:

„СТРАТЕШКИОТ РАЗВОЈ НА
РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ –
ОСНОВА ЗА КОМПЛЕМЕНТАРНО
ПОВРЗУВАЊЕ И НАДОПОЛНУВАЊЕ
НА ИНДУСТРИСКАТА ПОЛИТИКА И
ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ НА ЗЕМЈАТА“

**АНАЛИЗАТА СЕ ФОКУСИРА
НА СОСТОЈБИТЕ ВО
РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ
КАКО ЕДЕН ОД СЕКТОРИТЕ
НА ИНДУСТРИСКАТА
ПОЛИТИКА. ПРЕТСТАВЕНИ
СЕ РЕЗУЛТАТИТЕ ОД
СТРАТЕШКАТА И ПРАВНАТА
АНАЛИЗА ОД ОБЛАСТА,
КАКО И ОД ТЕРЕНСКОТО
ИСТРАЖУВАЊЕ ВО КОЕ
БЕА ВКЛУЧЕНИ ОКОЛУ
120 СОПСТВЕНИЦИ НА
КАПАЦИТЕТИ ЗА РУРАЛЕН
ТУРИЗАМ. ИЗДВОЕНИ
СЕ НИЗА ПРЕПОРАКИ ЗА
ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ НА
РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ
ВО ЗЕМЈАТА.**

Автор: Рурална коалиција – Куманово
www.rural.mk

Публикацијата електронски е достапна во ресурсниот центар
Платформата поглавје 20: Претпријатија и индустриска политика:
www.poglavje20eu.org

Лектура: Дејан Василевски

Превод на англиски јазик: АД ВЕРБУМ, Скопје

Графичко обликување и печатење: СТЕДА ГРАФИКА

Тираж: 100

Публикацијата е изработена во рамките на проектот **„Јакнење на капацитетите и механизмите за поддршка на реформскиот процес на Поглавје 20 (YESNetwork+)“** финансиран од Европската унија во рамките на програмата ИПА за поддршка на граѓанското општество и медиумите 2015, а имплементиран од Фондацијата за претприемачки сервис за млади (координатор), Фондацијата за менаџмент и индустриско истражување и Здружението за рурален развој „Јавор“.

Проектот е финансиран од Европската унија.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на имплементаторите на проектот и на никаков начин не ги изразува гледиштата на Европската унија.

Концепцијата за одржлив развој одамна е на дневен ред во европското општество, а следствено и во нашата земја. Синхронизацијата помеѓу економскиот, социјалниот и еколошкиот развој како најмногу да важи токму за секторот рурален туризам.

Државатарасполагасобогатфонднаавтентични,културни, природни и традиционални ресурси и производи што, согласно глобалниот тренд, во последните децении во руралниот туризам нудат сериозни можности за развој на оваа гранка. Истовремено, уникатноста на природот кон традиционалните производи кај населението е добра основа за креирање на специфичен и унифициран модел и концепт за развој на руралниот туризам.

Руралниот туризам кај нас во поголемиот дел се сведува на престој во објекти за сместување во села или помали градови со ограничен број на дополнителни активности што туристите можат да ги практикуваат. Поради овие причини, руралниот туризам кај нас се наоѓа во првата фаза од неговиот развој, во која се очекува зголемување на бројот на туристите, руралните туристички производи, отворање на нови бизниси и соработка помеѓу нив.

Според економските ефекти во развојот на руралниот туризам, во зависност од понудата и распределбата на приходите од туризмот, во нашата земја постои таканаречениот „мек“ ефект. Сместувањето е во куќи, мали фамилијарни хотели и други објекти за сместување што се во сопственост на претприемачите кои постојано живеат во руралната средина, а добивката од руралниот туризам останува во руралната средина.

И покрај позитивните аспекти, сепак сè уште постојат и пречки за руралниот туризам да го заземе местото што барем стратешки му се доделува во индустриската политика. Како главни предизвици се издвојуваат: 1) недостигот на официјална дефиниција за овој поим, како и нецелосната законска регулатива; 2) недоволната ангажираност на централната и локалната власт; и 3) ниската активност на невладиниот сектор.

Целта на спроведеното истражување е да се придонесе кон стратешкиот развој на руралниот туризам како секторската политика во рамките на националната индустриска политика, односно поконкретно: 1) да се направи анализа на постојната институционална, стратешка и правна рамка за рурален туризам; како и 2) да се дефинираат препораки за унапредување на развојот на руралниот туризам во земјата. Истражувањето на тема развојот на руралниот туризам во земјата е реализирано со поддршка од ре-грантинг програмата на проектот „Јакнење на капацитетите и механизмите за поддршка на реформскиот процес на Поглавје 20“.

Сместувачките капацитети и угостителски објекти во руралните средини најчесто се изградени од сопствени средства. Тоа се потврдува и со фактот дека секоја година од Националната програма за рурален развој минимум по 13 милиони денари остануваат неискористени по основа на три мерки што во себе го вклучуваат развојот на руралниот туризам.

Потребни се дополнителни усилби, мерки и реформи, па македонскиот рурален туризам да премине во втората покомплексна фаза на развој што вклучува реконструкција на руралните средини и процесот на туристички развој во поширока смисла.

Друг проблем во развојот на руралниот туризам е и недостигот од стратегија за секој поединечен туристички производ во определена рурална средина.

ПРИСТАП И ЗАКЛУЧОЦИ

Теренското истражување се реализираше во сите осум плански региони, при што беа вклучени 120 сопственици на капацитети за рурален туризам.

Беа реализирани и пет тркалезни маси во коишто беа вклучени институциите, локалните граѓански организации и сопствениците на капацитетите за да ги разгледаат и да отворат дискусија за резултатите добиени од истражувањето.

Релевантни стратешки документи се изминатата Национална стратегија за рурален туризам (2012-2017), Национална стратегија за туризам (2016-2021), Стратегија за одржлив развој, и Индустриска политика (2009-2020).

Правилната законска формулација на услугите што влегуваат во руралниот туристички производ ќе овозможи креирање на соодветна стратегија за развој од страна на државата.

Не постои единствен став во однос на прашањето: Што е рурален туризам и кои се неговите карактеристики? Погolem дел од авторите руралниот туризам го нарекуваат селски, некои автори зелен или еко туризам, трети алтернативен, етно, агро итн. Прецизното дефинирање ќе обезбеди поголема препознатливост и унифицираност на туристичката понуда.

Методологијата на спроведеното истражување се темели на следните чекори:

1. Десктоп-анализа на Националната стратегија за рурален туризам и други документи поврзани со секторот рурален туризам, вклучувајќи земјоделство и рурален развој;
2. Анкета за руралните капацитети преку прашалник за теренско истражување и формулар за внесување податоци на веб-порталот за рурален туризам;
3. Прибирање фидбек за резултатите од теренското истражување и креирање на дополнителни препораки со организирање на тркалезни маси.

Сите наоди од истражувањето се достапни во финалниот мониторинг-извештај со препораки за развојот на руралниот туризам како дел од националната индустриска политика.

Заклучоци од анализата на стратешката и правната рамка

- Отсуствува поголемата и темелна вклученост на здруженијата што дејствуваат во руралните средини, а коишто, согласно Националниот регистар на активни здруженија, во руралните средини изнесува повеќе од 200.
- Анализата на законите за туристичка и угостителска дејност покажува дека е неопходна прецизна дефиниција за опфатот на терминот „рурален туризам“, согласно стандардите на Светската туристичка организација и проширување на опфатот на туристичките услуги што се нудат во руралниот туризам.
- Според Законот за туристичка дејност, член 51, услугите за селски, етно и еко-туризам ги дава физичко лице што не е во согласност со концептот на креирање на мали бизниси во руралниот туризам. Овој недостаток во Законот за туристичка дејност креира низа нелогичности и нејасности за давателите на услуги во руралниот туризам.

- Истовремено, стандардите за туристички услуги за сместување во руралниот туризам се регулирани во Законот за угостителска дејност, односно не постои законски акт што прецизно ги уредува и ги дефинира стандардите и поимите што ги опфаќа руралниот туризам, и покрај генералната усогласеност на националната регулатива со законодавството на ЕУ.
- Постојните правилници дефинираат генерална категоризација и минимално технички услови на туристичките објекти, без посебна категоризација по ЕУРОГИТЕС (Европска федерација за рурален туризам) и стандардите за рурален туризам.

Заклучоци од теренското истражување

- Недоволна запознаеност од страна на сопствениците со субвенциите и европските фондови за развој на руралните туристички капацитети.

- Субвенциите се обезбедени преку повеќе фондови (ИПАРД, Програма за рурален развој, субвенции за развој на селски туризам од Министерството за економија), но искористеноста е или мала или изостанува.

Година	Фонд на средства одобрени од Министерството за економија	Број на добиени апликации	Број на одобрени апликации
2016	1.000.000 денари	4	0
2017	2.500.000 денари	5	0
2018	1.500.000 денари	Повикот трае до 30 септември 2018 год.	

Извор: Министерство за економија

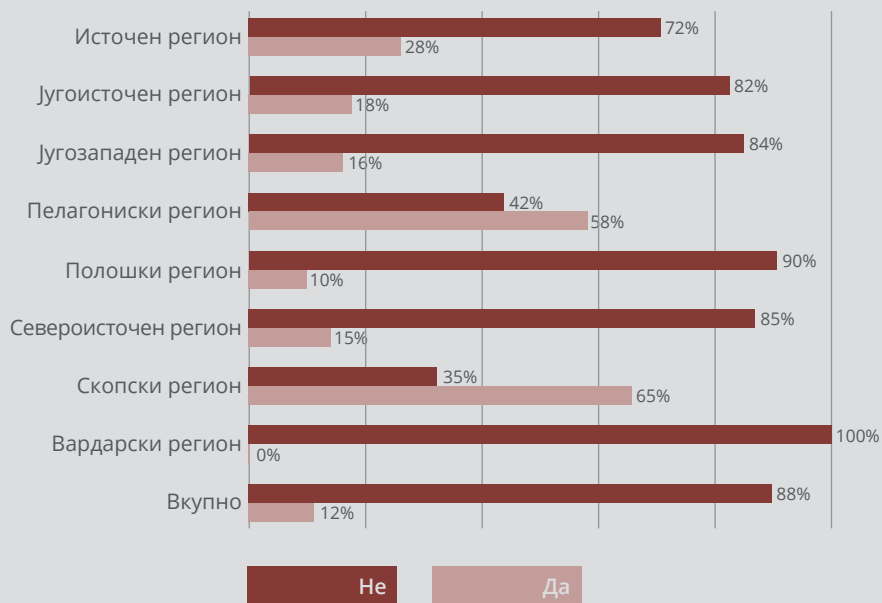
- Сопствениците на капацитети во рурални средини не се задоволни од промоцијата на руралниот туризам, сметаат дека националните и локалните тур-оператори не ги нудат доволно капацитетите во руралните средини како туристички атракции, не соработуваат со општините, ниту со центрите за развој на планските региони, ниту, пак, добиваат навремено информации од институциите за поддршката и можностите за развој на руралниот туризам во земјава.

Дури 88% од испитаниците немаат информација за постоењето на стратешки документ што го регулира руралниот туризам.

Сопствениците на капацитети за рурален туризам треба да се насочуваат кон обезбедување нови работни места самовработување и развој на сопствени мали рурални бизниси.

ПРОМОВИРАЊЕ НА КООРДИНИРАН И КОНТИНУИРАН ПРОЦЕС НА ИНФОРМИРАЊЕ ПРЕКУ РАЗЛИЧНИ КАНАЛИ, ПОЧНУВАЈЌИ ОД ЕЛЕКТРОНСКА КОМУНИКАЦИЈА, ПА СЕ ДО ДИРЕКТНИ ТЕРЕНСКИ СРЕДБИ, КАКО И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ТЕХНИЧКА ПОДДРШКА ПРИ ПОПОЛНУВАЊЕ БАРАЊА ЗА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА, СО ЦЕЛ ДА ЗГОЛЕМИ ПРОЦЕНТОТ НА ИСКОРИСТЕНОСТ НА СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА РАЗВОЈ НА ОВАА ГРАНКА НА ТУРИЗМОТ.

Дали сте слушнале за национална стратегија за рурален туризам?

ПРЕПОРАКИ ЗА КРЕАТОРИТЕ НА ЈАВНАТА ПОЛИТИКА

На стратешко ниво

- Руралниот туризам да добие приоритет на стратешка гранка на туризмот поради можноста за отворање на директни и индиректни можности за вработување и развој на сопствени мали бизниси.
- Да се воспостави посебна категоризација за угостителски објекти во руралните средини.
- Да се создаде поттикнувачка и овозможувачка средина за развој и промоција на руралниот туризам, следејќи ги трендовите од околните земји што имаат слични услови за развој, како што се Хрватска, Бугарија, Србија.

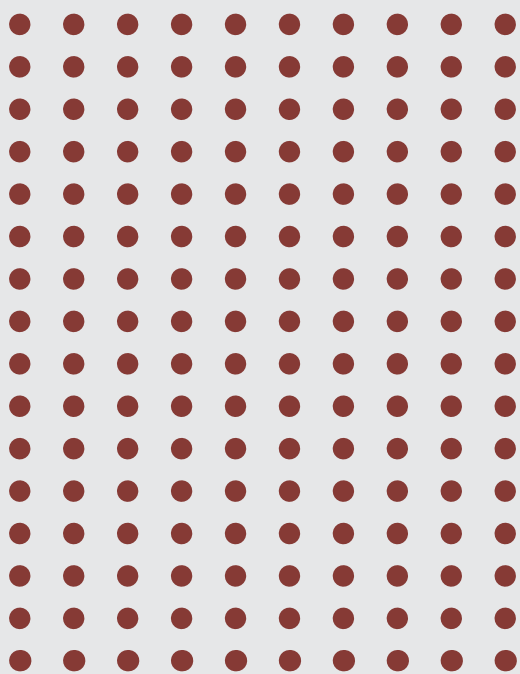
На инфраструктурно/институционално ниво

- Финансиската поддршка и соработката со институциите особено со Министерството за економија, па и со Министерството за земјоделство да се развијат на повисоко ниво, каде што преку координиран и консултативен процес со засегнатите страни ќе се развијат политики и програми што на реален начин ќе ја помогнат и ќе ја развијат оваа гранка на туризмот за којашто како претежно рурална земја имаме огромен потенцијал за развој и доход, а преку еден ваков инклузивен процес да се изработи и следната Национална стратегија за развој на руралниот туризам.
- Да се подобри руралната инфраструктура генерално, почнувајќи од патишта, осветлување, водовод и канализација, па сè до одбележување на ваквите капацитети и организирана понуда и промоција од страна на локалните и национални туристички оператори.

- Да се интензивира соработката помеѓу локалните самоуправи и сопствениците на капацитети во руралните средини, па и месните заедници на локалното население, за да се овозможи ефикасно и ефективно искористување од средствата наменети за рурален развој преку различни фондови и програми.
- Да се воспостави институционална соработка со Центрите за развој на планските региони.

На ниво на законска рамка

- Да се измени и да се олесни законската регулатива што го регулира руралниот туризам како гранка, па дури и да се оди кон изготвување на нов закон што ќе го издвои руралниот туризам од другите видови туризам поради специфичните карактеристики и услови во коишто се одвива тој.
- Да се олесни даночната регулатива, особено во поглед на данокот на додадена вредност (ДДВ), односно 18% да се намали на 5% за оваа дејност, бидејќи вршењето дејност туризам во село и во поголема туристичка локација се разликува целосно од условите, начинот на којшто се практикува, бројот на туристи итн.
- Одредбата од Законот за регистрација на готовински плаќања што се однесува на делот кој не е должен да воведо фискален систем на опрема за регистрација на готовинските плаќања, во делот лица кои вршат дејности во објекти што се наоѓаат во населени места со број на жители под 300 луѓе и кои се сместени во високопланински и тешко достапни места, со исклучок на туристичките места, да се измени и да се избрише делот со исклучок на туристичките места, односно во ваквите предели и дејноста рурален туризам да не подлежи на ДДВ.

КРАТКА АНАЛИЗА 4

ЗА НЕДОВОЛНО
ИСКОРИСТЕНИОТ
ПОТЕНЦИЈАЛ
НА РУРАЛНИОТ
ТУРИЗАМ
ВО ЗЕМЈАТА